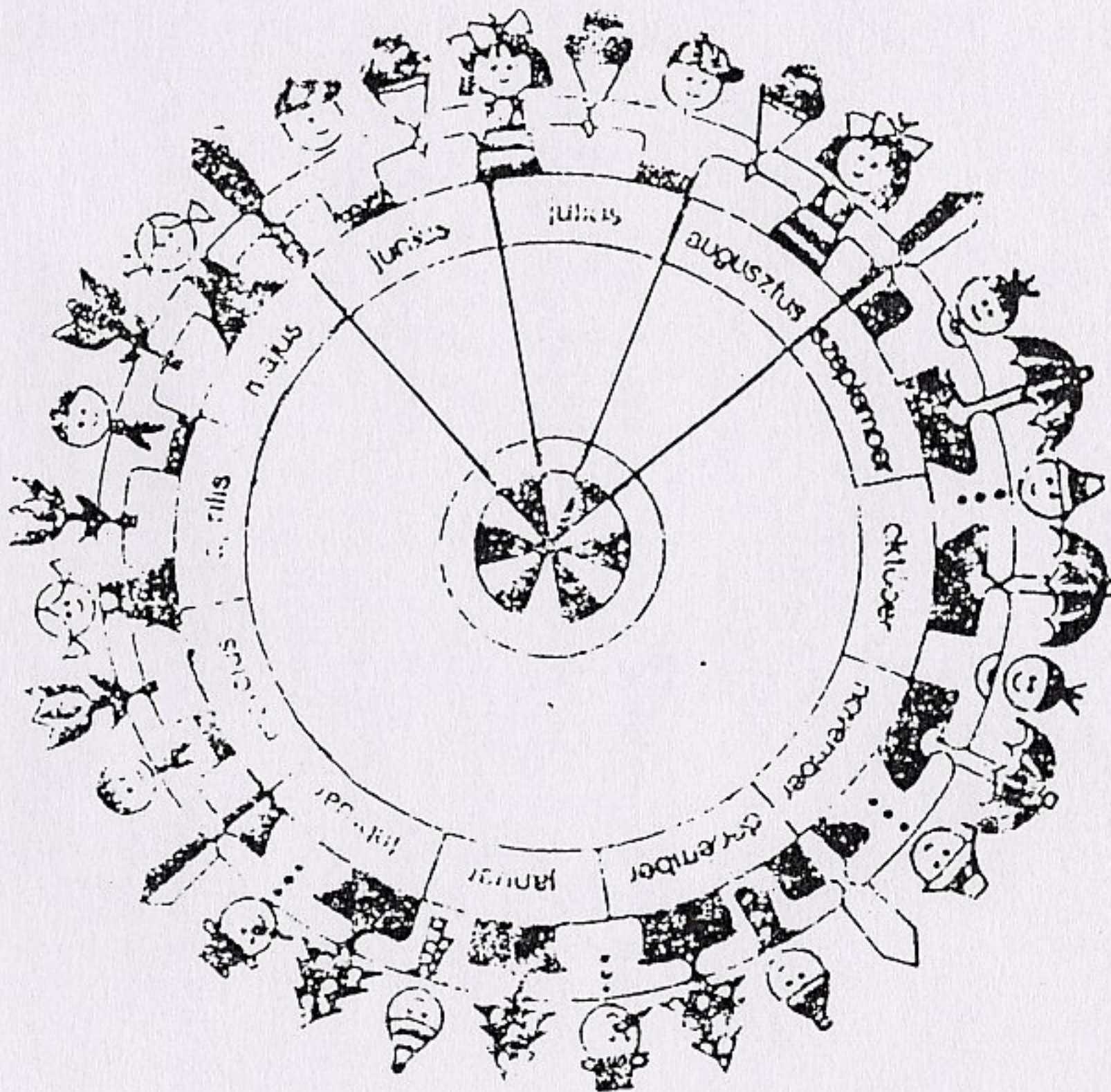

TARKAFORGÓ

11.

LEVELEZŐS JÁTÉK

Zalaegerszeg

1991

TARKAFORGÓ 11.
Levelezős játék

Összeállította:
Dr. Henczi Sándorné
Oláh Rozália

Készült:
a Deák Ferenc Megyei Könyvtár sokszorosító üzemében
200 példányban
Felelős kiadó: Balázs Béla
1991. július

TARTALOM

Bevezető	4
A művész és műhelye	5
Nézzünk körül a házban!	12
Élet falun	18
Tavaszi, nyári, őszi, téli	23
Konyhák, paloták, lakóházak	28

BEVEZETŐ

A Művészetről gyermekeknek című levelezős játékunk a 4-5. osztályos gyermekekkel szeretné megismertetni a művészetek természetét. A gyermekek naponta találkoznak a művészetekkel, hiszen szeretnek énekelni, rajzolni, szépirodalmat olvasnak, színházba, moziba, múzeumba járnak. A dal, a zene, az irodalom, a film, a kép, a szobor, a rajz, az épület: ez mind művészet, mely átszövi gyermekeink életét, s gazdagabbá válnak általa.

A Művészetről gyermekeknek című könyvsorozat alapján készült levelezős játék a gyermeki szinten is könnyen befogadható művészeti ágak: a festészet (a táj, a természet ábrázolása), az építészet (belső építészet, az épületek külső megjelenése), a nép- és iparművészet legfontosabb tudnivalóival ismerteti meg a játékban résztvevőket. Mindezek az ismeretek hozzásegítik őket esztétikai érzékük fejlődéséhez, környezetük tudatos szépítéséhez.

Kiadványunk a Deák Ferenc Megyei Könyvtár gyermekrészlegében az 1990/91. tanévben meghirdetett művészeti levelezős játékot tartalmazza.

Művészetről gyermekeknek

"Ceruzával, tollal és ecsettel az egész világot birtokba vehetjük, felismerjük és megértjük szépségét és bonyolultságát."

A művész és műhelye

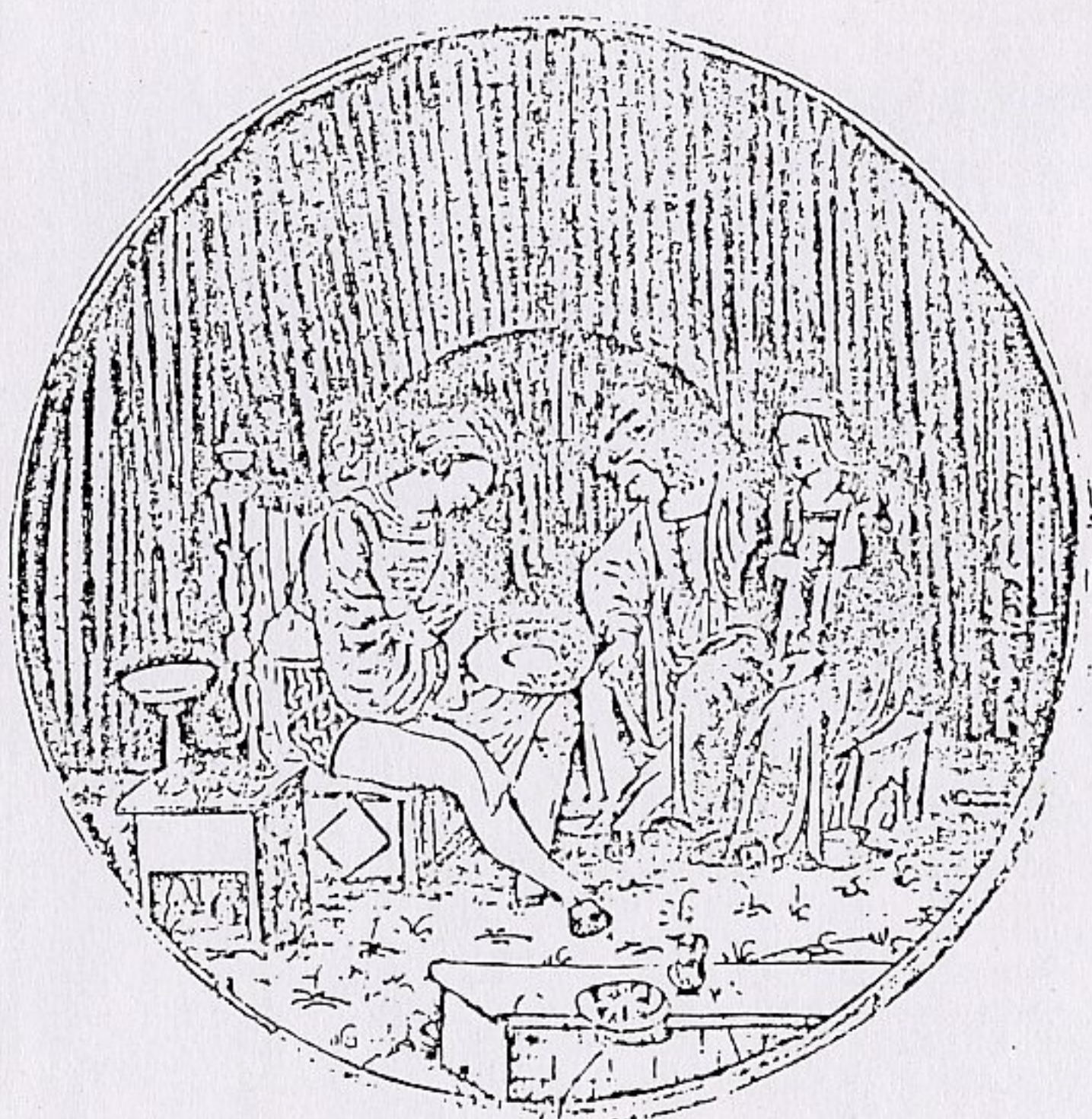

- 1) Már a görög vázafestők képei is utalnak arra, hogy az emberek ősidők óta szívesen használnak szép edényeket dísz tárgyaként.

A váza-, tányér- és táldiszítés egyébként is az egyik legrégebb és napjainkban is divatos művészeti ág az egész világon. A képen látható, több mint 450 éves tányér Itáliából származik.

A festő önmagát ábrázolta rajta tányérfestés közben. Két látogatója figyeli.

A festők milyen témájú képeket festettek az ókorban, a középkorban, az újkorban és a legújabb korban?

.....
.....
..... (1-1 pont)

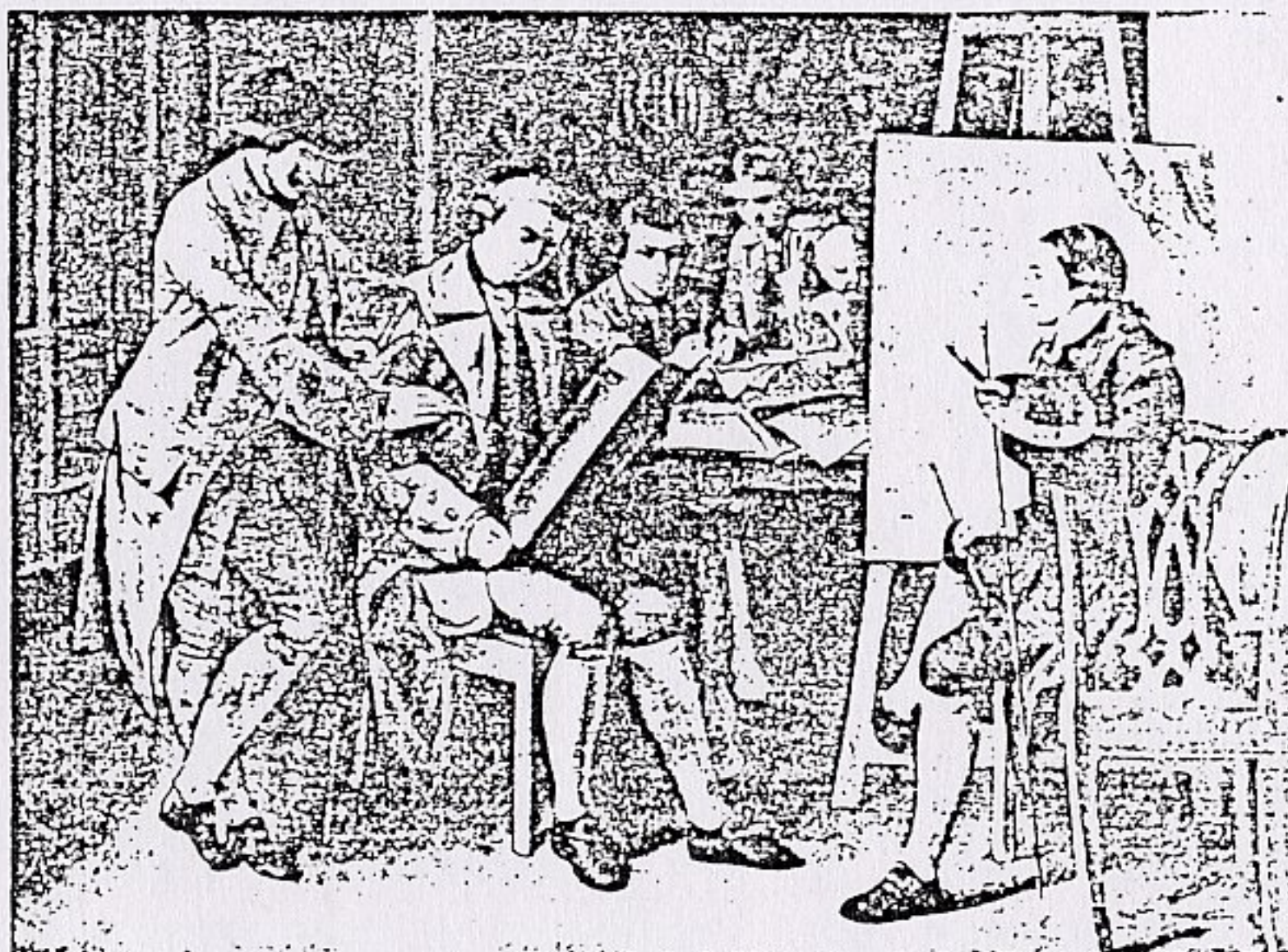
Válasz: Az ókorban használati tárgyakat; a középkorban vallási történeteket; az újkorban portrékat, életképeket, tájképeket; a legújabb korban az elképzelt valóságot.

Irodalom: Könyv 9-17. p.

- 2) A képen egy "festőiskolát" látsz. Hol tanulták "mesterségüket" a festők régen és ma?

.....
.....
.....

(3 pont)

Válasz: Tanulóéveik során tekintélyes és ismert festők műhelyeiben tanultak és dolgoztak, ahol elsajátították mesterségüket. A XIX. századtól művészeti akadémiákon tanultak.

Irodalom: Könyv 27. p.

- 3) Albrecht Dürer, az újkor kezdetének legjelentősebb német művésze, nem csak sok szép képet és grafikát, hanem számos, festészettel foglalkozó könyvet is hátrahagyott. Festőnövendékek és saját tanítványai számára írta A festőlegények eledele című könyvét, amelyben a rajz és a festés alapszabályait fektette le.

Mi a lényege az általa meghonosított ábrázolási módnak?

.....
.....

(2 pont)

Válasz: A távolságok érzékeltetése, az ábrázolt dolgok testként, térben való elhelyezése.

Irodalom: Könyv 21. p.

4) Magyarázd meg a következő szakkifejezéseket, fogalmakat!

Fametszet	
Lazúrozás	
Miniatúra	
Rézkarc	
Trébelés	
Akvarell	
	

(6 pont)

- Válasz: Fametszet: magasnyomású sokszorosító grafikai eljárással készült lap.
- Lazúrozás: az olajfesték speciális sajátosságait legtokéletesebben kihasználó festési eljárás. A festékek oldószere és kötőanyaga az olaj.
- Miniatúra: ennek a szónak két jelentése van. Így nevezik a különlegesen kicsi festményeket, valamint a kódexekben szereplő festett képeket. Az elnevezés a vörös festék (mínium) latin nevéből származik.
- Rézkarc: sokszorosító eljárás, illetve az így készült grafikai lap.
- Trébelés: (fémverés) ötvöstechnika, amely lehetővé teszi a képlékenyebb fémek (elsősorban arany, ezüst, réz) lemezeinek megmunkálását hideg állapotban is.
- Akvarell: vízfestékkel készített festmény.

Irodalom: Könyv 52-58. p.

5) Társítsd a következő festőket és műalkotásokat! Írd a megfelelő kép alá a helyes választ!

Festő

Műalkotás

Marc Chagall
Jan Miense Molenaer
Édouard Manet
Diego Velázquez

A művész műterme
Bárka
Udvarhölgyek
Önarckép

(8 pont)

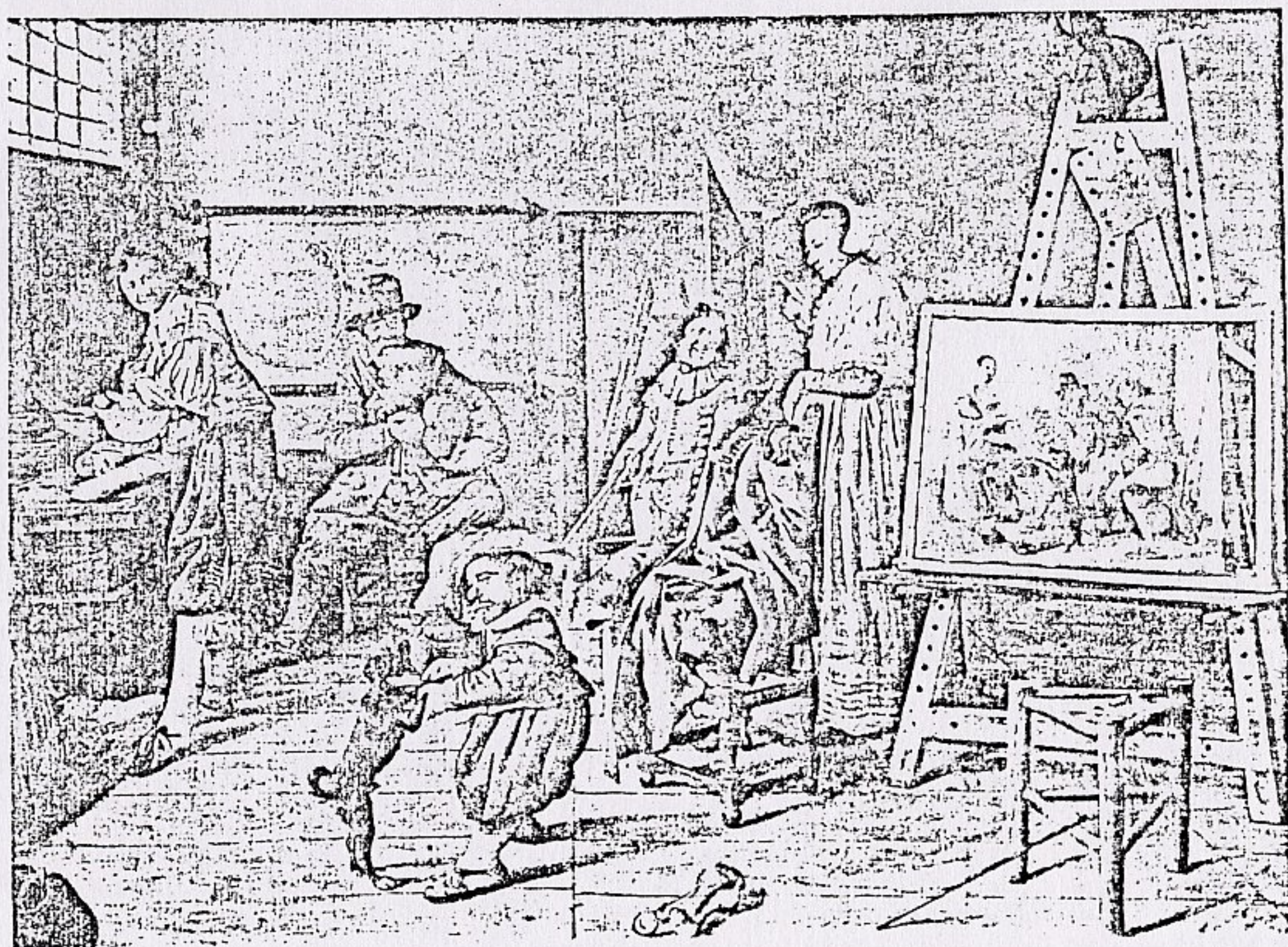
1

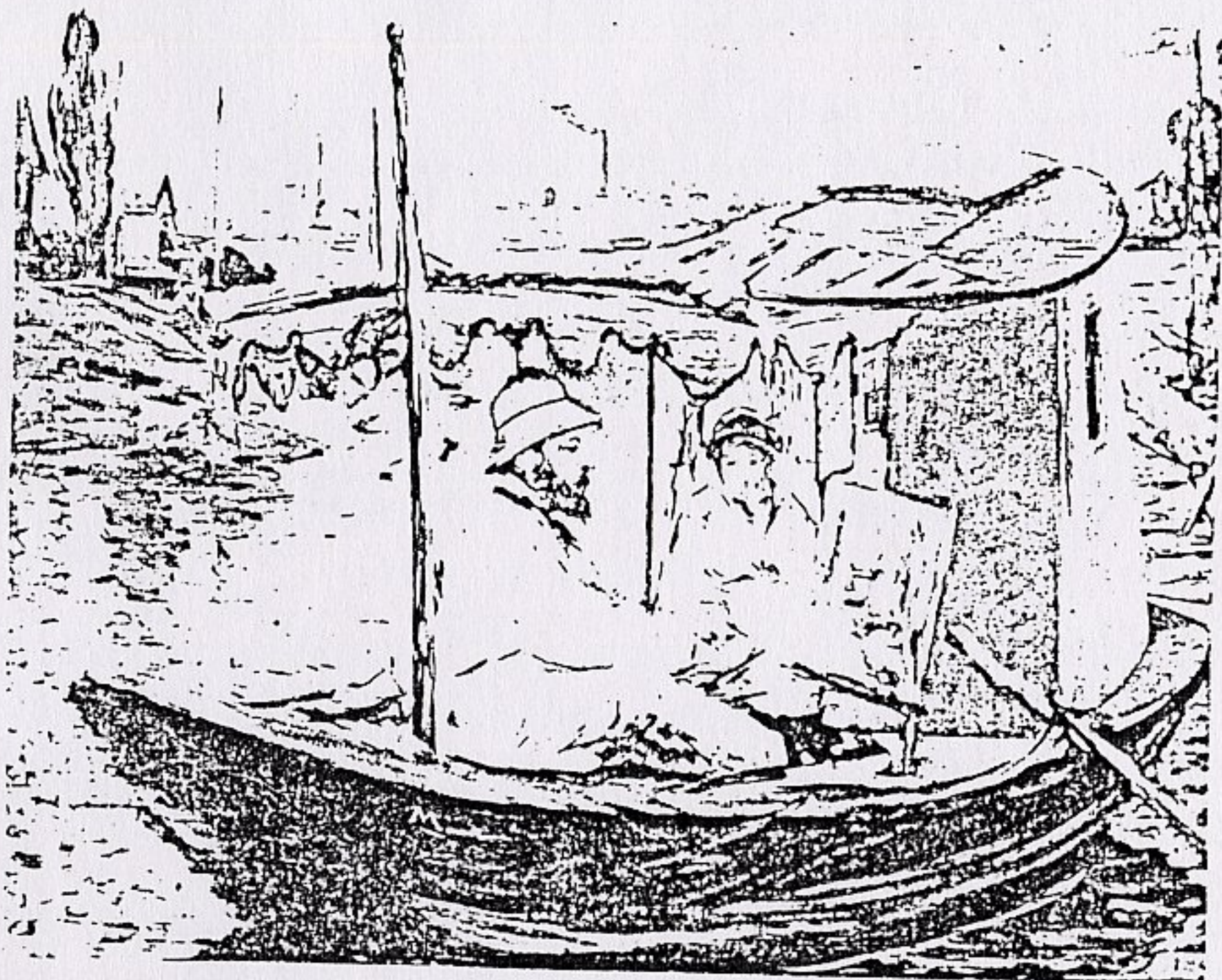

2

3

4

Válasz: 1. Diego Velázquez: Udvarhölgyek
2. Marc Chagall: Önarckép
3. Jan Miense Molenaer: A művész műterme
4. Édouard Manet: Bárka

Irodalom: Könyv 24., 38., 14., 37. p.

Szorgalmi feladat: készíts rajzot, festményt nyári élményeidről!

A feladatok megoldásához a következő könyvet ajánljuk

Rainer Behrends — Karl Max Kober: A művész és műhelye. Bp. 1981,
Corvina.

Nézzünk körül a házban!

Művészetről gyermekeknek

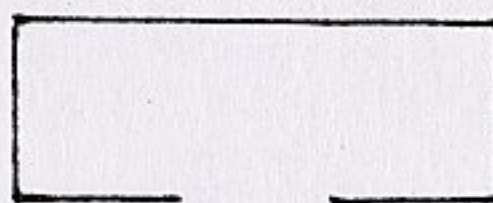
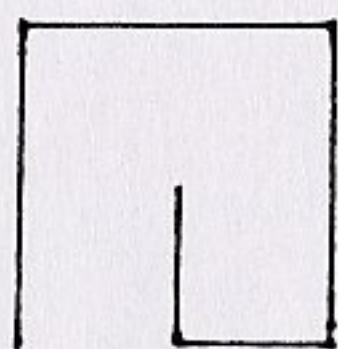
Ha egy bezárt ház ablakát félig nyitva találjuk, vagy egy ismeretlen helyen félig nyitott ajtóra bukkanunk, ugyan megálljuk-e, hogy be ne pillantsunk? Amit sikerült így meglesnünk, azt képzeletünkben kiegészítjük: képet alkotunk magunkban a belső térről.

A Nézzünk körül a házban! című könyv segítségével felderíthetjük, hogy milyen volt a régi időkben az emberek otthona, milyen volt a környezetük, ahol éltek, dolgoztak, szórakoztak.

Ezeket a belső tereket idegen szóval intérieuröknek nevezzük, és ugyanez a neve a róluk készült ábrázolásnak is.

1) Ókor

a) Mit ábrázolnak a következő hieroglif jelek?

.....
(2 pont)

Válasz: A legegyszerűbb kunyhók, lakóházak alaprajzának felelnek meg. Jelentésük: "per", azaz ház.

Irodalom: Könyv 8. p.

b) A Nézzünk körül a házban! című könyv 8. oldalán található leírás alapján rajzold le az ókori görögök lakóhelyét!
(3 pont)

c) Mi volt a római ház legfontosabb része?

.....
.....
(1 pont)

Válasz: A római ház legfontosabb része az atrium volt, a bejáratot követő négyszögletes terem, közepén nyitott tetővel.

Irodalom: Könyv 10. p.

2) A középkori városi lakóházak földszintes vagy egyemeletes épületek voltak, általában minden szinten 2-2 helyiséggel.

Rendezz be egy polgári otthont!

(3 pont)

Válasz: a polgári otthon rajza.

Irodalom: Könyv 15. p.

- 3) A késő középkorra (XIII-XV. század) általánosságban jellemző a gótikus stílus. Mi jellemző a gótikus stílusra?

.....
.....
.....
(2 pont)

Válasz: Az építészetben a magasra törő, csúcsíves formák;
a festészetben az oltárképfestészet virágzása.

Irodalom: Könyv 18. p.

- 4) A XVII-XVIII. században Európa-szerte a barokk stílus vált uralkodóvá, majd a rokokó követte.

A következő feladatban a stílusjegyeket összekevertük. Keresd ki a megfelelőket!

Keleti dísz tárgyak, csecsebecsék, gazdag perzsa szőnyeg, nagyméretű festmények, hajlított lábú, kárpitozott bútorok, csillár, kínai vázák, porcelán és elefántcsont szobrocskák, Buddha-szobor, kecses, könnyed, játékos díszítmények, kagyló formájú motívum.

Barokk
.....
Rokokó
.....
(11 pont)

Válasz: A barokk jegyei: gazdag perzsa szőnyeg, nagyméretű festmények, csillár, hajlított lábú, kárpitozott bútorok. Súlyosabb, nehézkesebb barokk formák.
A rokokó jegyei: kecses, könnyed, játékos, díszítményekben tobzódó stílus, kagyló formájú fő motívum.

Irodalom: Könyv 33-37. p.

- 5) A XVII-XIX. század fordulóján Európa szellemét egy rövid időre a franciák hódító császára, Napóleon határozta meg. A napóleoni időszak Európának nem csupán politikai arculatát, hanem ízlését is megváltoztatta.

A századforduló táján kialakult stílust klasszicista vagy empire stílusnak nevezzük. Ebben az időszakban az antik formák, az egyiptomi és görög-római motívumok elevenedtek újra fel.

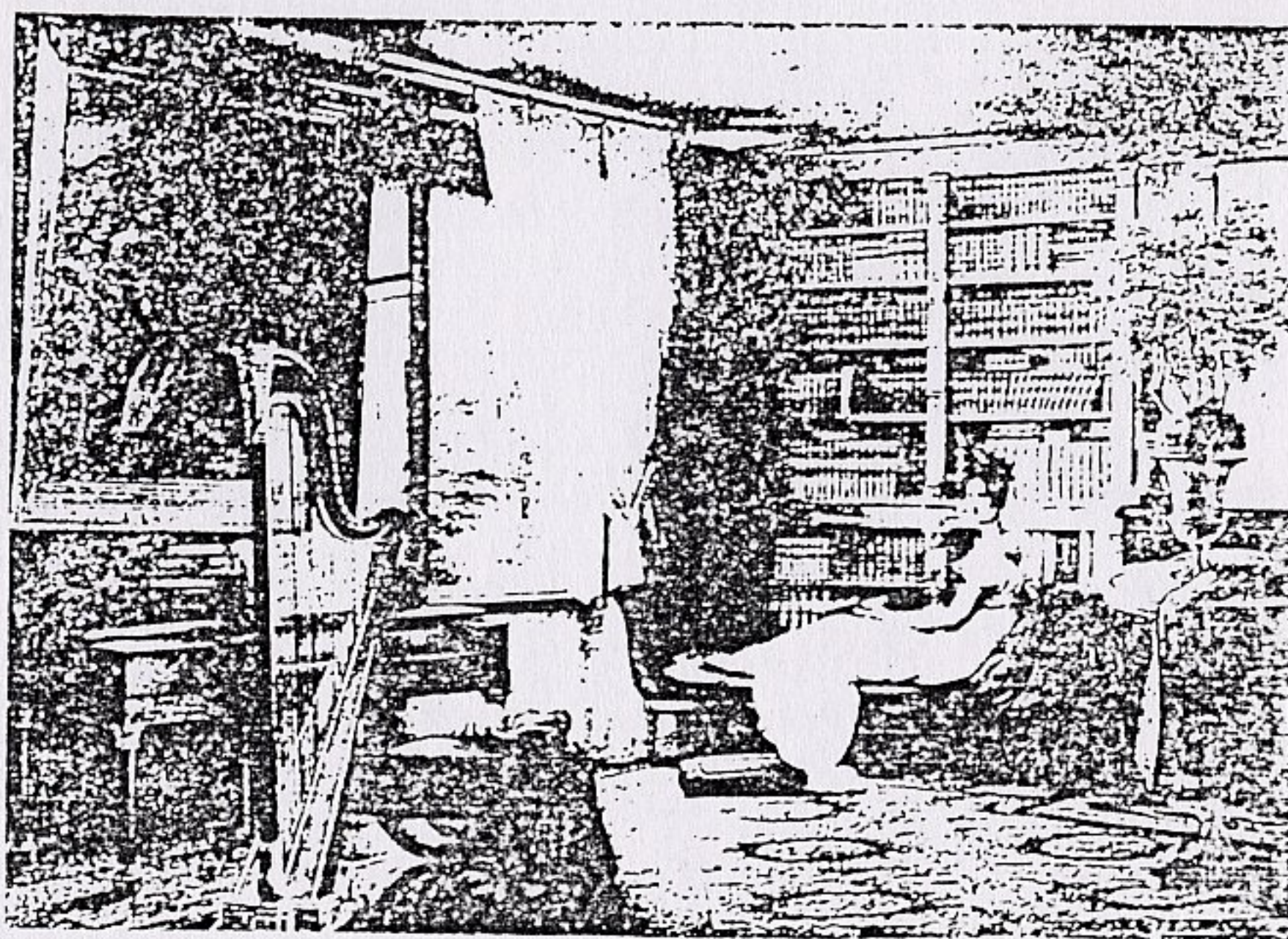
A XIX. század 20-as, 30-as éveiben az empire-t a lágyabb vonalú, egyszerűbb biedermeier stílus váltotta fel a lakberendezésben.

A két stílusra jellemző bútorok mellé írd oda a stílus nevét.

(2 pont)

1

2

Válasz: 1. biedermeier
2. klasszicista

Irodalom: Könyv 37-39. p.

Szorgalmi feladat: rendezd be a mai ízlésnek megfelelően szobádat!

A feladatok megoldásához a következő könyvet ajánljuk

Szlatky Mária: Nézzünk körül a házban! Bp. 1984, Corvina.

Élet falun

Művészetről
gyermeknek

Mindnyájunkban él valamilyen elképzelés a faluról, a falusi élet hétköznapijairól, ünnepnapjairól. Olvasott, hallott vagy átélt élmények hatására kialakult egy kép, amelyben egymás mellé kerülnek a népmesei emlékek s a szülők, nagyszülők elbeszéléseiből ismert falusi emberek, a falusi környezet. Vajon az így formálódott kép mennyire azonos a valósággal?

- 1) Európa nyugati felén a XI-XII. századra már kialakultak azok a gazdasági-társadalmi viszonyok, amelyek több évszázadra meghatározták e terület képét. A parasztság életének alapja a földművelés volt. Mi volt a legfontosabb jellemzője a XI. és a XII. századi gazdálkodásnak?

Elképzelésed szerint milyen lehetett egy hagyományos falu? Rajzold le vagy fogalmazd meg néhány mondatban!

(5 pont)

Válasz: Legfontosabb jellemzője a kétnyomásos gazdálkodás.

Irodalom: Könyv 5. p.

- 2) A falusi élethez hozzátartoztak a malmok is, amelyeket a XVII. századi tájképfestők szívesen és gyakran festettek le, mint a táj egyik jellegzetes elemét.

Nem is csoda, hiszen nélkülözhetetlenek voltak a fejlődő parasztgazdaságok életében.

Rajzold le az öreg malmot, amely a Göcseji Falumúzeumban található!

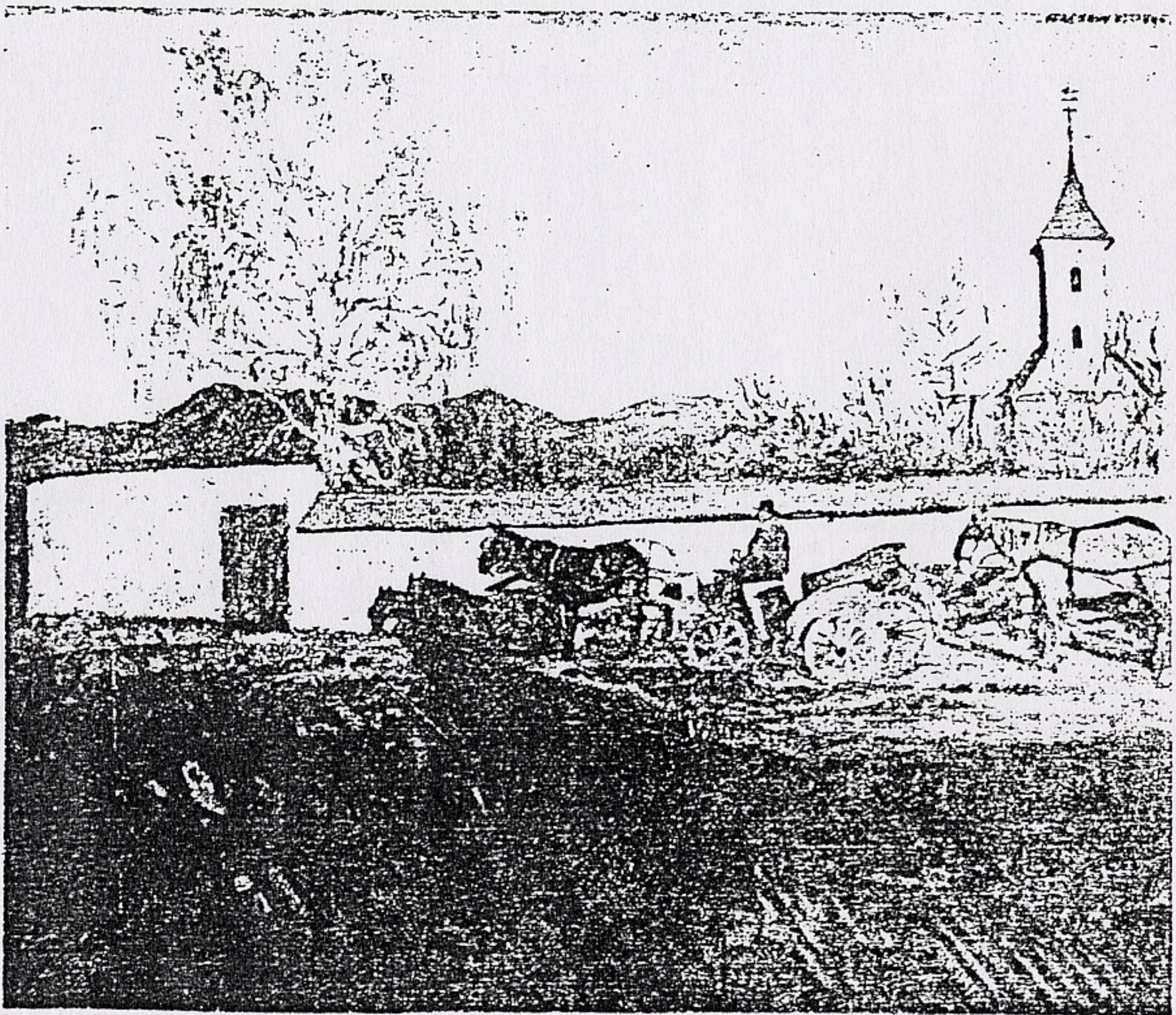
(10 pont)

- 3) Ahogy a tájak, a vidékek váltakoznak, ahogy az emberek változnak, úgy alakul át a települések elrendezése, a házak formája, a falvak képe is.

A képen Ferenczy Károly Márciusi est című festményét látod. Ez a Ferenczy Károly ábrázolta falu napjainkban már megszűnőben van. De nem tűnik el nyomtalanul. Ott él tovább a művészetben, a költészetben, a kultúrában.

Milyen hangulatot vált ki belőled ez az alkotás? Próbáld megfogalmazni vagy színekkel érzékeltetni!

.....
.....
(5 pont)

Irodalom: Könyv 12. p.

- 4) Nem csak a házakat, az épületeket, a tájba belesimuló falvakat festették meg a művészek, hanem a bennük lakó, élő és dolgozó embereket is. Több kötetet megtölthetnénk parasztábrázolásokkal.

Sorolj fel néhány különösen szép alkotást!

.....
.....
.....

(1-1 pont)

Válasz: Velázquez: Étkező parasztok
Goya: Leány korsóval

Irodalom: Könyv 12-17. p.

- 5) Az ember élete is szüntelen változás, a természeté is. A szántás, a vetés, fáradságos munkák eredményét meghozó aratás az ember számára a legfontosabb. Ősidőktől kezdve sarlóval aratták a gabonát, ami nagyon aprólékos és hosszadalmas munka volt. A kaszás aratás valósággal forradalmi újdonságnak számított.

Nevezd meg a festőt, valamint alkotásának címét, melyen kaszás aratást látsz!

.....
(2 pont)

Válasz: Bruegel: Aratás. Július

Irodalom: Könyv 28. p.

Az a paraszti életforma, azok a munkák és ünnepek, amelyekről az Élet falun című könyvben olvashatsz, már szinte teljesen a múlté. A műalkotások nem csak a nehéz paraszti munkákat őrizték meg, hanem azt a szüntelen változó életformát is, s megőriztek még valami mást is: a szüntelen újrakezdés szépségét a munkában, az életben.

Szorgalmi feladat: A búzaaratás után sok helyen szokás volt aratókoszorút fonni, a fiatalság arató bált tartott. A jó hangulatú, vidám szüret, a rokoni-baráti körben végzett kukoricafosztás, az első hideg téli napon a disznóvágás, az egész falu nagy, közös ünnepe a búcsú, a színes és látványos forgatagával a vásár mindig is nagy eseménynek számított.

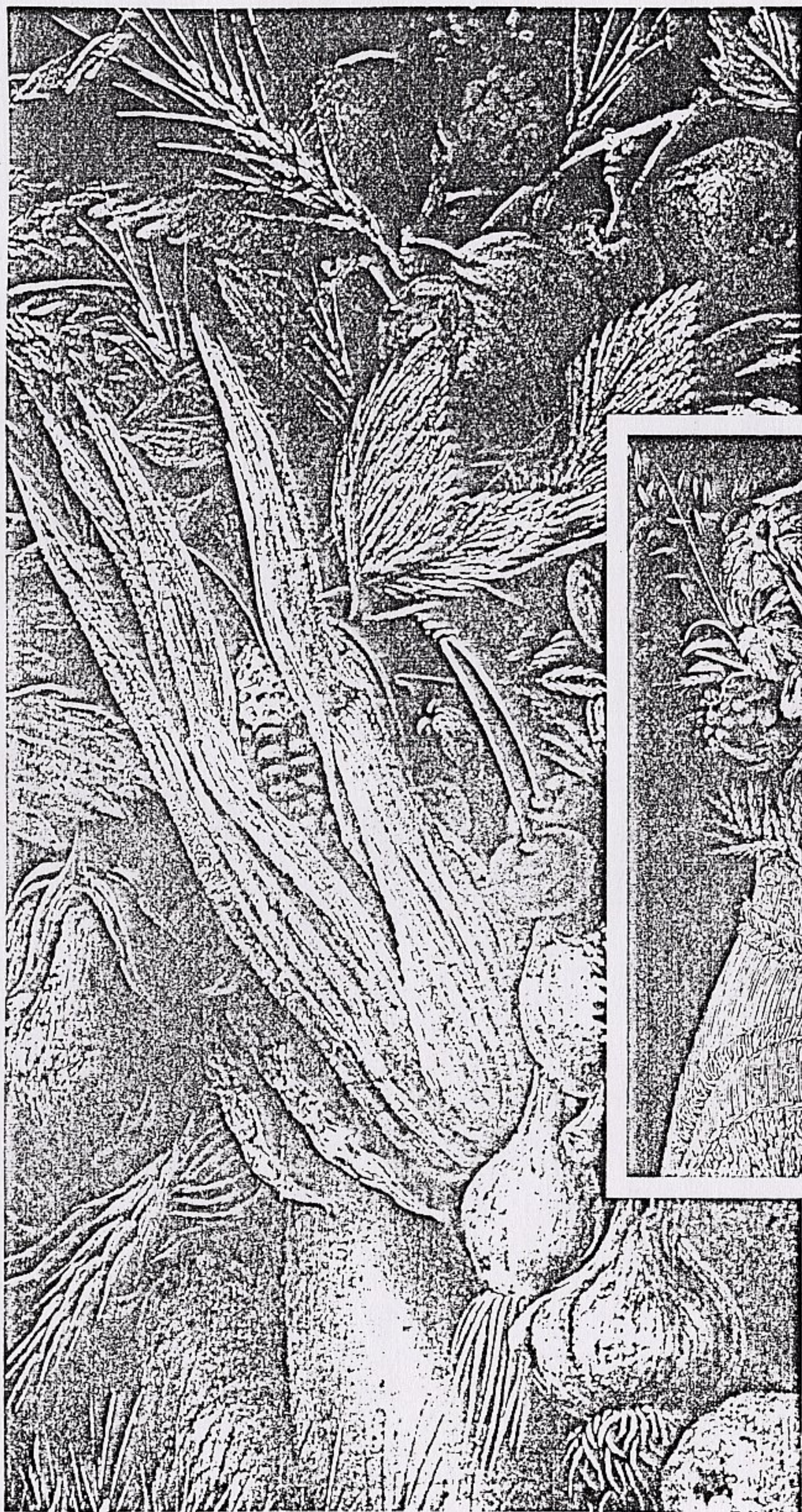
Rajzold le egy kedves falusi ünnephez fűződő élményedet!

(10 pont)

A feladatok megoldásához a következő könyvet ajánljuk

Szemerkenyi Ágnes: Élet falun. Bp. 1986, Corvina.

Tavas,
nyár,
ősz, tél

1)

Január előtt jár,
a nyomán február.
Március szántó-vető.
Április neveltető.
Május szépen zöldellő.
Június nevelő.
Július érlelő.
Augusztus csépelő.
Szeptember gyümölcsöző.
Október borozó.
November télelő.
December pihenő.

A gyerekek a világ sok részén mondogatnak ilyen vagy hasonló mondókákat, dalokat. Az év egyes hónapjait szimbólumokkal ábrázolták az ókori keleti népek. A következő képeken 8 hónap jegyeit látod. A hiányzó négy hónapjegyet írd a mondóka megfelelő sorához!

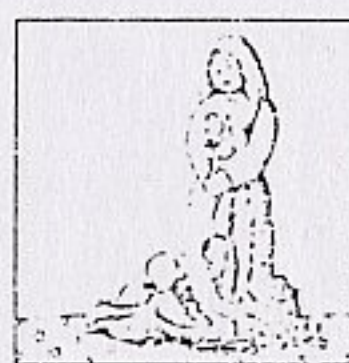
♈

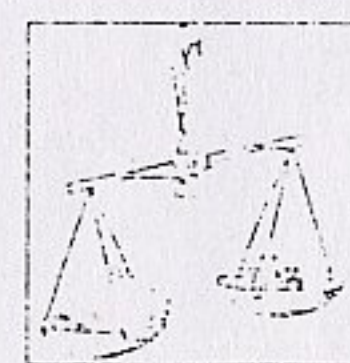
♊

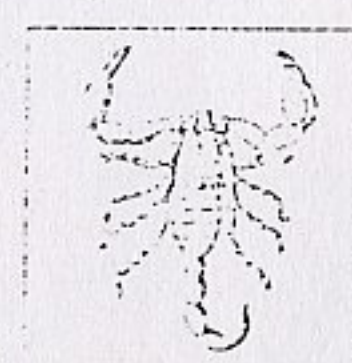
♌

♍

♎

♏

(8 pont)

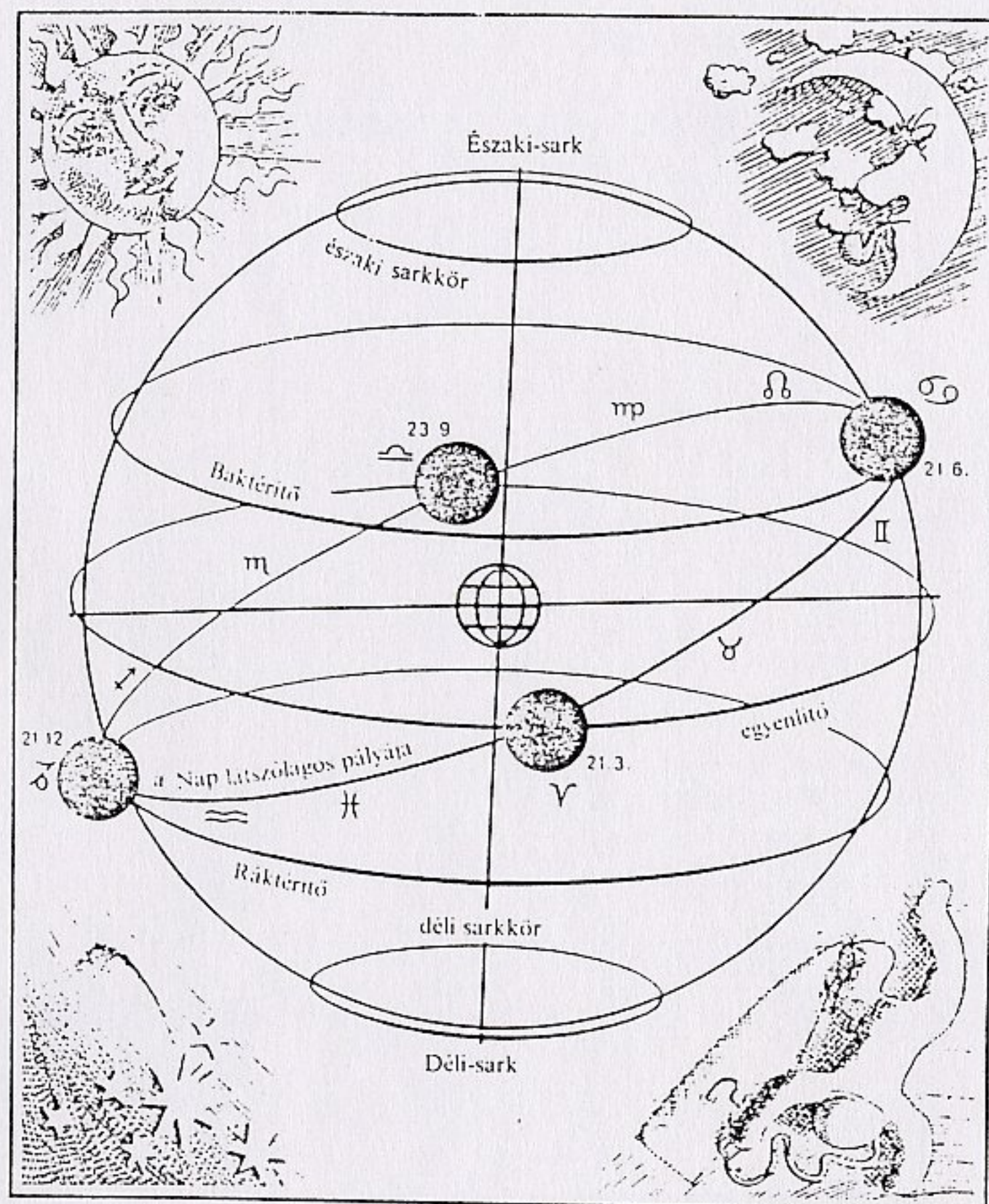
Válasz: Bika (április 21-május 20.)
Ikrek (május 21-június 21.)
Rák (június 21-július 22.)
Bak (december 22-január 20.)

Irodalom: Könyv 14. p.

2) Tavaszra nyár, a rügyfakadásra és a virágzásra gyümölcsérés következik. A mezőkön arany fényben csillog az érett gabona, hamarosan learatják. Nemsokára csak az üres tarlókat söpri a szél, közelít az ősz.

Lehullanak a levelek, viharok süvítenek, havat, jeget hoznak.
Megérkezett a tél.

Mi okozza az évszakok váltakozását? Segít az alábbi kép!

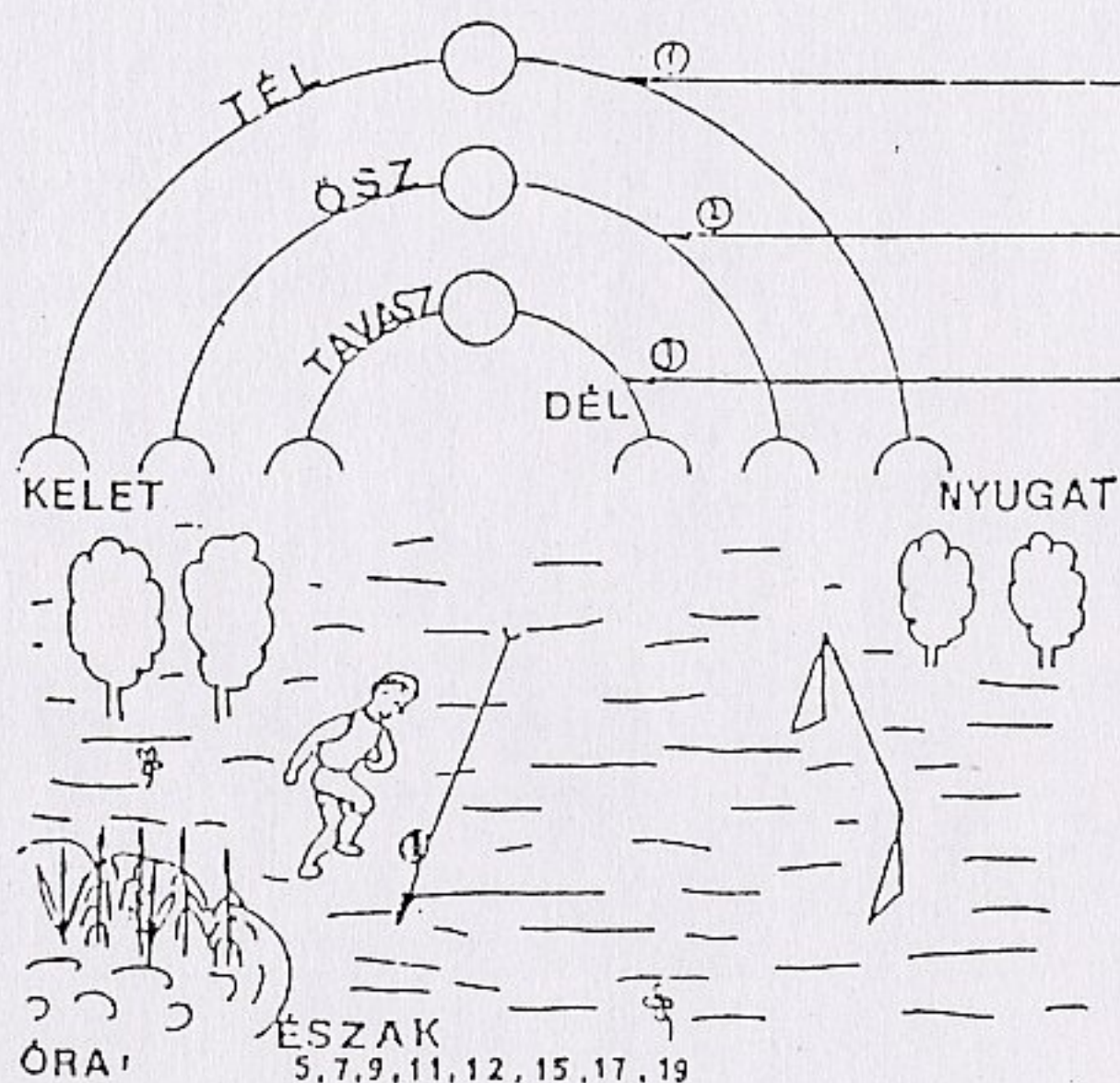
.....

 (4 pont)

Válasz: Földünk huszonnégy óránként fordul meg a saját tengelye körül, ez okozza a nappalok és éjszakák váltakozását. Eközben bolygónk elliptikus pályán vándorol a Nap körül. Így múlik el egy év.

Irodalom: Könyv 9. p.

3) Fejtsd meg az "Eltévedt évszakok" című rejtvényt!

Összekevertük a Nap látszólagos útját az évszakokkal. Figyeld meg a rajzokat és írd a megfelelő helyekre az évszakokat!

(3 pont)

Válasz: 1. nyár
2. tavasz, ősz
3. tél

4) A művészek szívesen ábrázolták az évszakokat. Keress a Tavasz, nyár, ősz, tél című könyvben évszakokat megörökítő képeket! Írd le a képek alkotójának nevét és a festmények címét!

.....
.....
.....
.....
(1-1 pont)

Válasz: Francesco Cossa megfestette a négy évszakot
Sandro Botticelli: La Primavera (A tavasz)
Giuseppe Arcimbaldo négy évszakot ábrázoló allegóriái (A nyár)

Irodalom: Könyv 23-27. p.

5)

Év múlik, évet ér,
egymást hajtja
négy testvér:
víg tavasz, virághintő,
koszorús nyár, kalászdöntő,
ősz, gyümölcs-érlelő,
tél, havat terelő.

A Fecskeköszöntő című antológiából gyűjts évszakokról szóló verseket! Írd le a versek költőjét és címét!

.....
.....
.....
(1-1 pont)

Irodalom: Fecskeköszöntő 157-195. p.

Szorgalmi feladat: készíts illusztrációt ahhoz a vershez, amelyik leginkább tetszett!

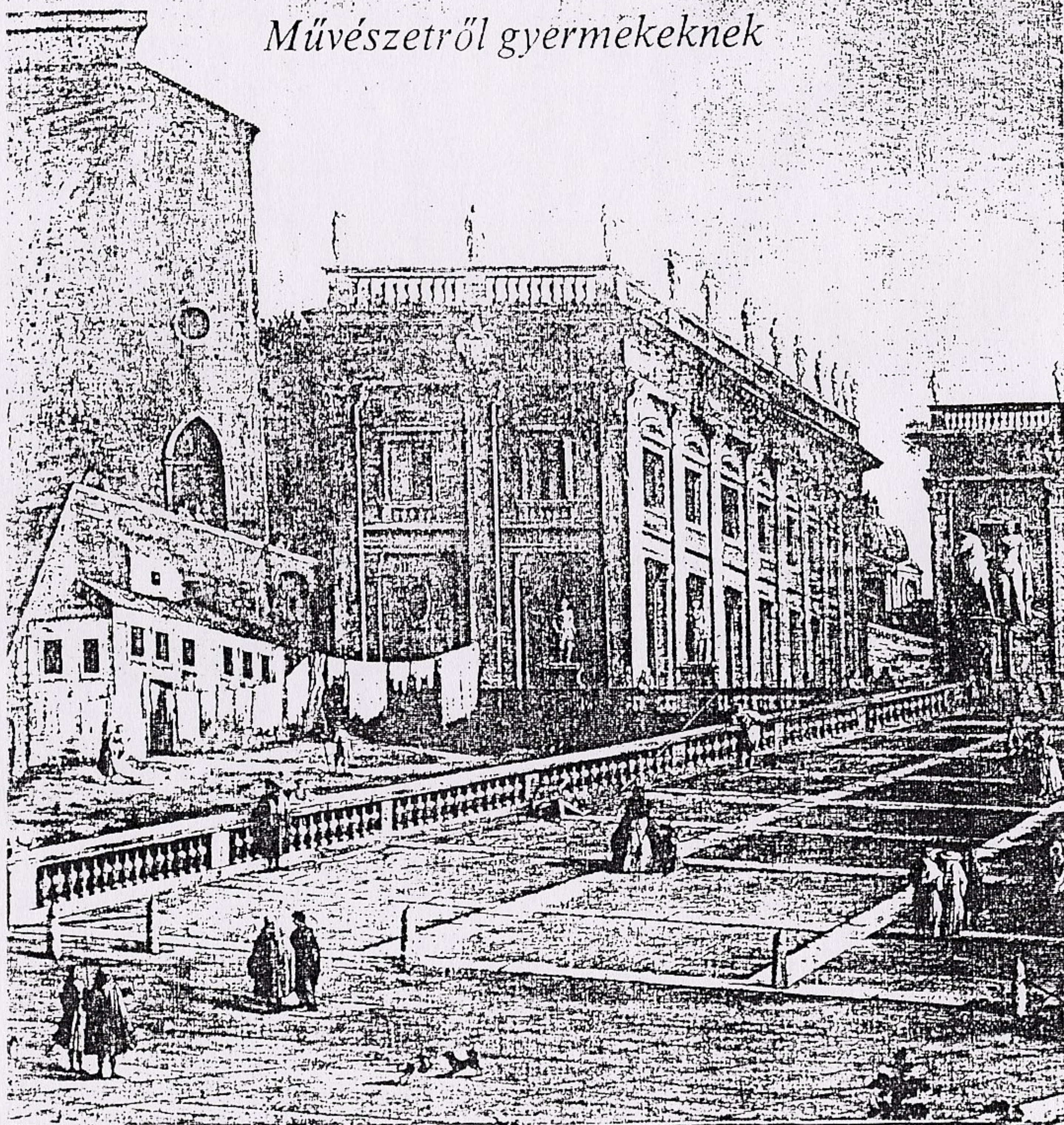
(10 pont)

A feladatok megoldásához a következő könyvet ajánljuk

Ulmann, Ernst: Tavasz, nyár, ősz, tél. Bp. 1979. Corvina

Kunyhók, paloták, lakóházak

Művészetről gyermekeknek

"Mit lehet csinálni egy házzal? Felépíteni, lebontani, átalakítani, kicsinosítani, berendezni, kényelmessé tenni, takarítani, aztán be is lehet menni a kapuján, kitárni ablakait a világra, rohángászni és ugrálni a lépcsőházban, focizni az udvarán vagy a kapualjban — amiért mérgelődnek a ház lakói —, firkálni a falára, és ha észreveszik, gyorsan eltűnni."

- 1) Az emberek évezredek óta házakban élnek. Ember és lakóhelye olyan szorosan tartozik össze, mint fa és gyökere. Sokféle házban laktak már az emberek: földrészenként és korok szerint is változott a házak formája, nagysága, beosztása és különböző célokra is készítették őket. Milyen volt a legősibb házforma, milyen célokat szolgált?

.....

(4 pont)

Válasz: Az ősrégi kunyhók földbe vájt kör vagy tojás formájú építmények voltak. Fából készült oszlopokra helyezték a gallyakból és nádból összetákolt, fűvel, sással és levelekkel borított tetőt, amely körben a földre támaszkodott.

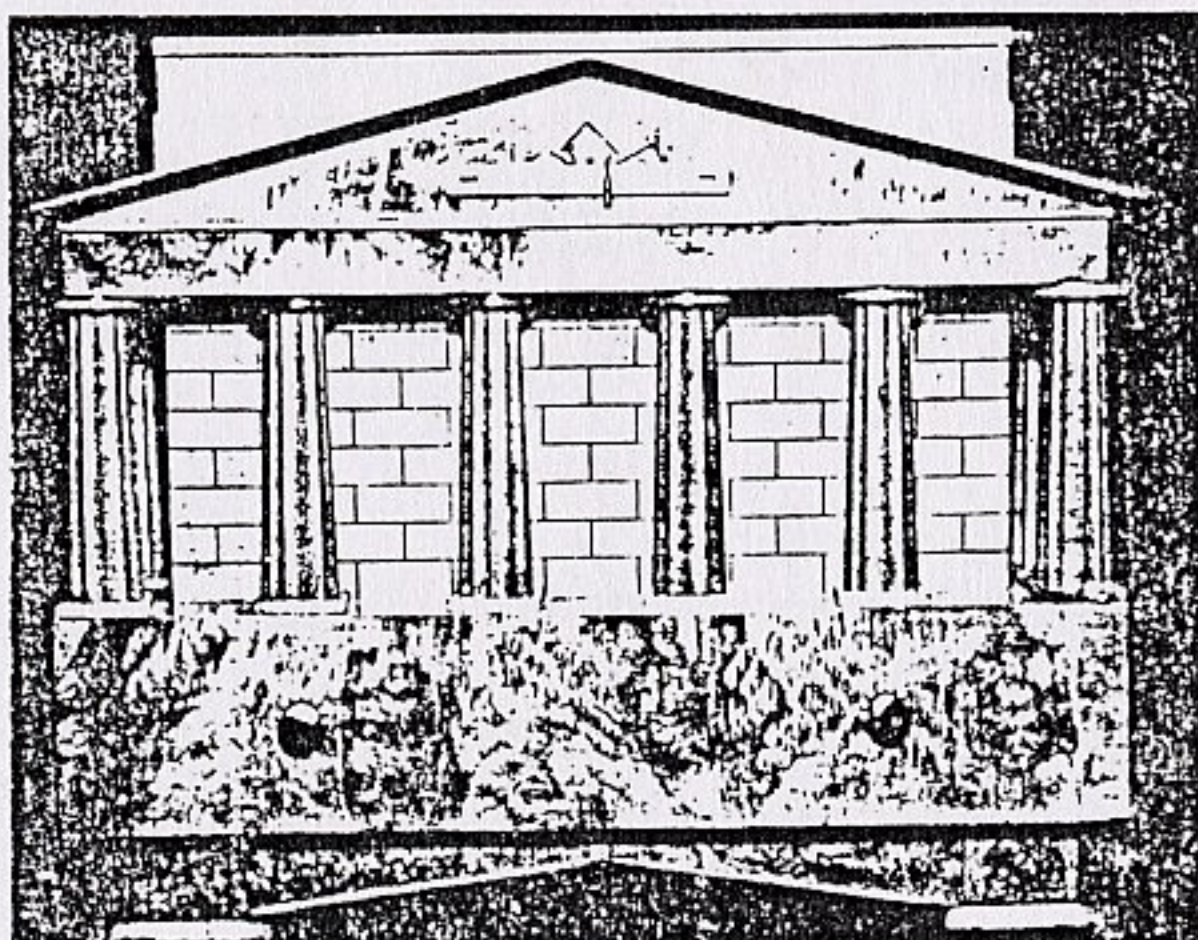
Irodalom: Könyv 6. p.

- 2) Az elmúlt századokban az építéssel foglalkozó mesteremberek, a földművesek és ácsok, társaságokba tömörültek éppúgy, mint a többi kézműves és kereskedő. Ezeket a középkorban kialakult társaságokat nevezték céheknek. A céhek gondoskodtak arról, hogy az egyes szakmáknak mindig meglegyen az utánpótlása, ezért megszervezték a fiatal legények tanítását.

A képen egy céhládát látsz. Mi mutatja, hogy milyen társaság tulajdona? Mi jellemző a céhládára és miért volt rájuk szükség?

.....

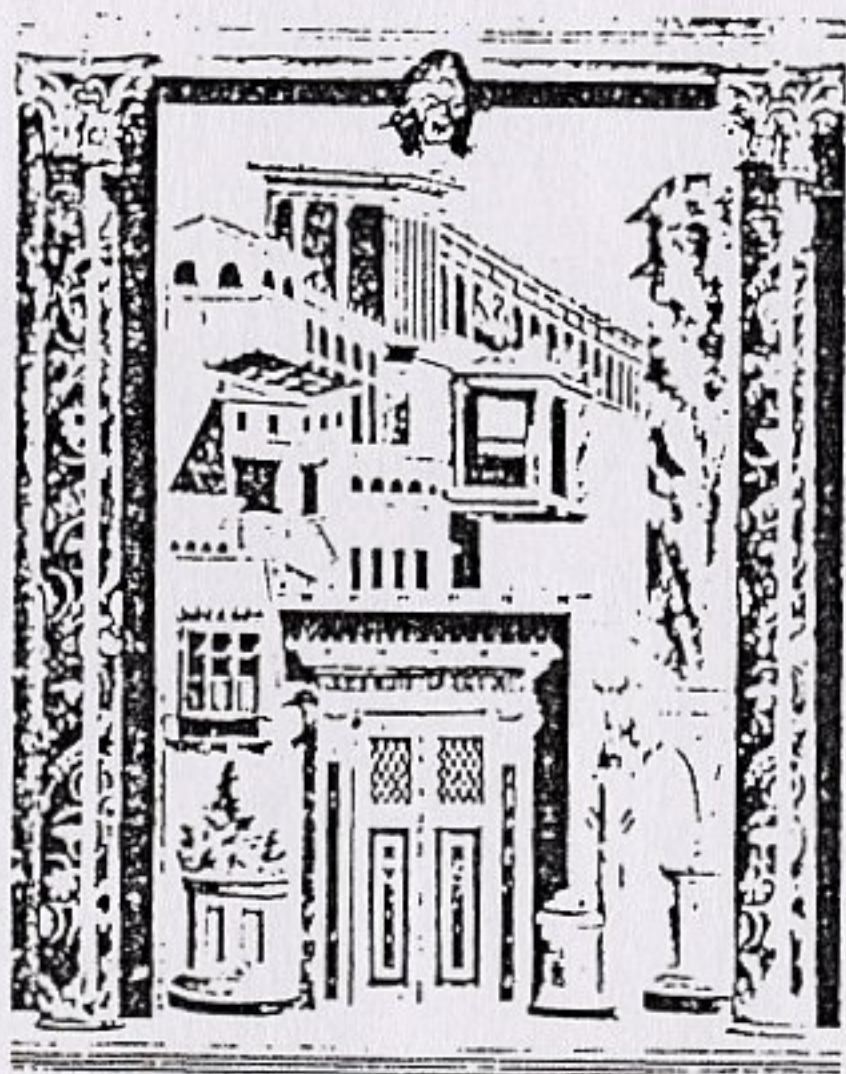
(3 pont)

Válasz: Pesti kőművesek céhládája látható a képen. Ezt a céh jelvényeinek rajza és az épületet ábrázoló céhláda jelzi.
A céhládában őrizték a céh értékeit (alapító oklevél, iratok).

Irodalom: Könyv 20. p.

- 3) A rómaiak villának nevezték a gazdag emberek városon kívüli házait, amelyeknek az volt a rendeltetésük, hogy bennük a városi életmódtól elfáradt tulajdonosaik testileg és szellemileg felfrissüljenek. Ezeknek a villáknak egy-egy falát, ugyanúgy, mint a városi házakét, teljes egészében beborították a falfestmények. A képer egy pompeji villa falának festményét látod.

A mai modern lakásokban mi helyettesíti a falfestményeket? Mi róla a véleményed, vajon művészi alkotások-e ezek?

.....
.....
.....
.....

(3 pont)

Válasz: Poszterek, nem művészi alkotások.

- 4) Házakat, sőt városokat nem csak földre lehet építeni, hanem vízre is. Ezt Itália egyik legszebb és legérdekesebb városa, Velence is példázza.

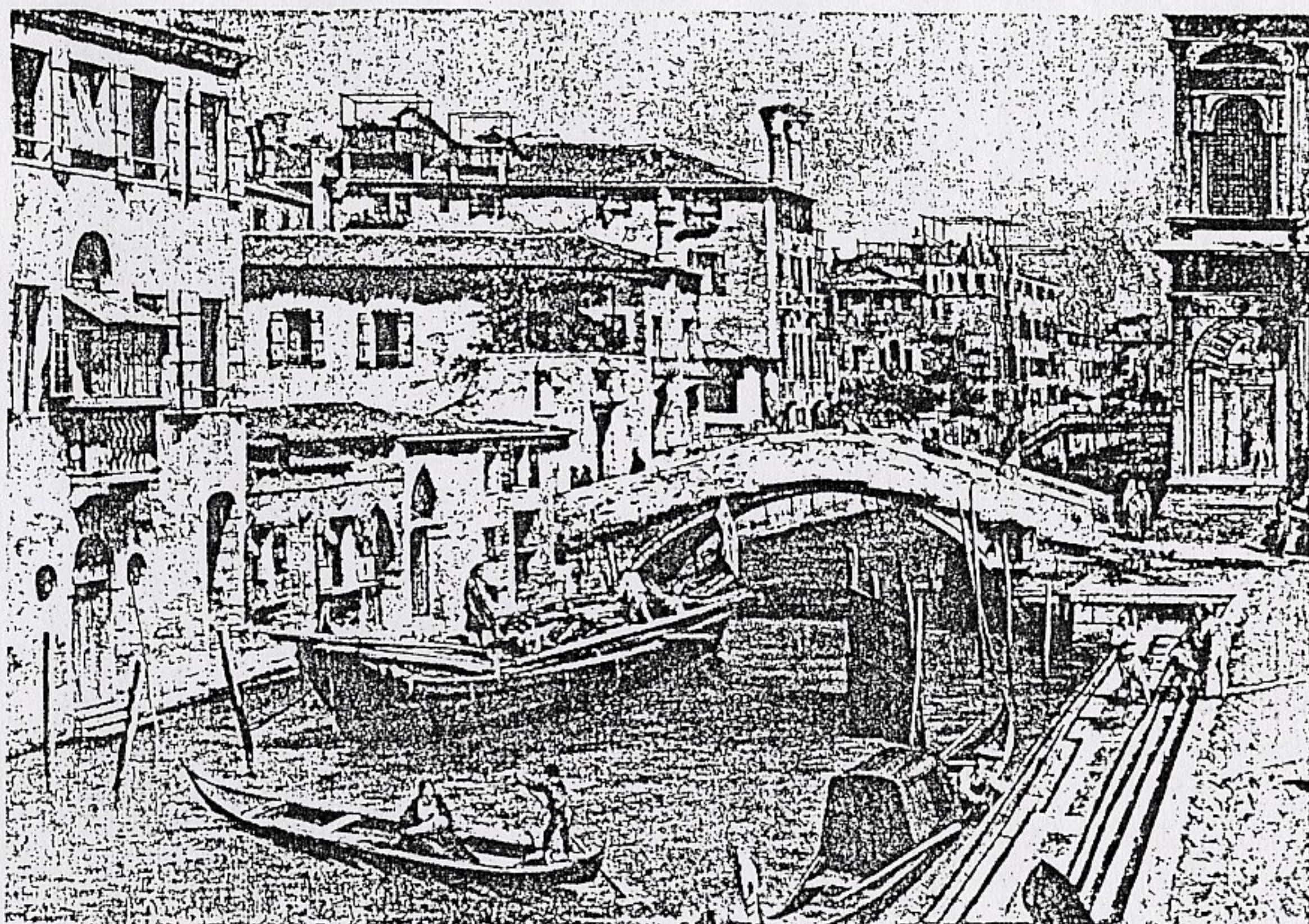
Hova helyezhették a kiskerteket a vízi városokban?

.....
.....

(2 pont)

Válasz: A házak, épületek tetejére.

Irodalom: Könyv 37. p.

5) Ma már elég sokat tudunk Japánról és az ott élőkről, mégis mindig különlegesnek, rejtélyesnek, kicsit érthetetlennek látjuk őket. Házaik is szokatlanok számunkra. Írjátok le, hogy miben térnek el az európai házaktól, lakóépületektől.

.....
.....
.....
.....
.....

(5 pont)

Válasz: Régebben cölöpökre építkeztek. Lépcsőn illetve létrán át kellett belépni a házba. A falak fából, bambuszból készültek. Az ajtókat áttetsző fehér papír borította, az egyes helyiségek között tolóajtók voltak. Házaikat kissé meghajlított konty-tetővel fedték le, jellegzetes díszük a tetőgerinc volt.

Irodalom: Könyv 43. p.

Szorgalmi feladat

Összevissza dobált házak és házrészletek – ablakok, kapuk, tetők – állványok és emberek, különféle alakú színfoltok találhatók a képen. Festője azt akarta bemutatni, hogy a városi zajok hogyan zilálják szét a megszokott nyugalmat.

Rajzold le a városunkban található legjobban tetsző épületet!

A feladatok megoldásához a következő könyvet ajánljuk ..

Buzinkay Géza: Konyhók, paloták, lakóházak. Bp. 1984, Corvina.